

Μακεδονικά

Τόμ. 22, Αρ. 1 (1982)

Ιστορικά στοιχεία για την οικογένεια Άββοτ της Θεσσαλονίκης στο έργο "η στρατιωτική ζωή εν Ελλάδι"

Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος

doi: [10.12681/makedonika.522](https://doi.org/10.12681/makedonika.522)

Copyright © 2014, Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βακαλόπουλος Α. Ε. (1982). Ιστορικά στοιχεία για την οικογένεια Άββοτ της Θεσσαλονίκης στο έργο "η στρατιωτική ζωή εν Ελλάδι". *Μακεδονικά*, 22(1), 214–221. <https://doi.org/10.12681/makedonika.522>

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ABBOT ΤΗΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΣΤΟ ΕΡΓΟ «Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ»

Διαβάζοντας τη «Στρατιωτική ζωή εν Ἑλλάδι», τὸ δημοσιευμένο χειρόγραφο Ἑλληνα ὑπαξιωματικοῦ, τοῦ Ἑρρίκου Σκράδη (ἴσως ψευδώνυμο), ποῦ ἐκδόθηκε γιὰ πρώτη φορά στὴ Βραΐλα τῆς Ρουμανίας στὸ τυπογραφεῖο τοῦ Χ. Δημοπούλου στὰ 1870 καὶ τελευταῖα στὰ 1977 μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ φίλου συναδέλφου Mario Vitti, παρασύρθηκα ἄθελά μου ἀπὸ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴ φυσικότητα τοῦ ὕφους τοῦ συγγραφέα καὶ τὸν ἀκολούθησα, αἰχμάλωτος τῆς ἀφηγήσεώς του, σὲ ὅλες του τὶς περιπέτειες. Πολλὰ θὰ εἶχε βέβαια νὰ πεῖ ὁ ἱστορικὸς γιὰ τὴν ἀξία τοῦ ἔργου καὶ ὡς ἱστορικῆς πηγῆς ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἀλήθεια τῶν ἐπιμέρους γεγονότων, ἀλλὰ πρὸ πάντων γιὰ τὴν ἀναπαράσταση γενικὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης στὴν Ἑλλάδα. Πάντως κατὰ τὴν ἀνάγνωση εἶχα στὸ μυαλό μου τὴν παρατήρηση, ποῦ ἔκαμε ὁ Vitti, σὲ κεῖνο τὸ σημεῖο τῆς Εἰσαγωγῆς του, στὴ σ. θ', ὅπου ἐξετάζει ἂν ὑπάρχει σχέση ἀνάμεσα σ' αὐτὰ ποῦ ἀφηγεῖται ὁ συγγραφέας καὶ ἥρωας τοῦ βιβλίου—ἐθελοντῆς ὑπαξιωματικὸς τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ—καὶ στὴν πραγματικότητα, «ἔστω καὶ ἂν ἔχει ἀλλάξει τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων, γιὰ τὰ ὁποῖα ὑπάρχει κάποια πιθανότητα ν' ἀναγνωριστοῦν». Ὑστερ' ἀπ' αὐτὰ ὁ πειρασμὸς ἑνὸς ἀπλοῦ ἀναγνώστη τοῦ θελκτικοῦ αὐτοῦ ἀφηγήματος, ὁ ὁποῖος τυχαίνει νὰ εἶναι καὶ ἱστορικὸς τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ, ἦταν ἐπόμενο νὰ ἐξάψει τὴ φαντασία καὶ τὴν ἐρευνητικότητά του. Ὑπάρχουν ἄραγε πυρῆνες ἀλήθειας σὲ ὀρισμένα σημεῖα μέσα στὴν ἀφήγησή του, περιστατικά ποῦ ἀφηγεῖται ὁ Κωνσταντινουπολίτης συγγραφέας, ὁ γαλουχημένος μὲ τὴ Μεγάλη Ἰδέα ἀπὸ τοὺς πατριῶτες δασκάλους τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς; Καὶ ὡς ποῦ φθάνει ἡ εἰλικρίνεια αὐτοῦ τοῦ νέου, ποῦ φλογισμένος ἀπὸ πατριωτισμὸ ταξιδεύει στὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ ὑπηρετησεὶ στὸν ἑλληνικὸ στρατό;

Καὶ νὰ ποῦ διαβάζοντας τὸ βιβλίο σκίρτησα ἀπὸ χαρὰ νομίζοντας πὸς κάτι βρῆκα, κάτι γνωστὸ ἀπὸ τὶς ἱστορικὲς μου ἐνασχολήσεις. Καὶ συγκεκριμένα: μέσα στὴν ἀφήγησή τοῦ ἡρώα μας ὑπάρχει ἡ «Ἱστορία τοῦ Μανώλη», ἕνα ἐπεισόδιο «παρέμβλητο», ὅπως σωστά τὸ χαρακτηρίζει ὁ Vitti (σ. μδ'), τὸ ὁποῖο, μολοντί ξένο, χωρὶς κανένα στενὸ δεσμὸ μὲ τὴν αὐτοβιογραφία του, ὥστόσο ἀποτελεῖ πρόκληση πρὸς ἐξιχνίαση, πρὸς ἀνεύρεση τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ ὑποστρώματος, γιὰτὶ πραγματικὰ κρύβει—ἔστω καὶ μὲ

πλαστά λίγο ἢ πολὺ ὀνόματα—μιὰ ἀληθινὴ ἱστορία.

Ἡ ἱστορία αὐτὴ σκηνικὸ ἔχει τὸν μακεδονικὸ χῶρο καὶ πιὸ συγκεκριμένα τὴ Θεσσαλονίκη. Ὁ Μανόλης εἶναι ἓνας τύπος φτωχοῦ νέου, πού, ἂν καὶ ἀμόρφωτος, κατορθώνει νὰ πιαστεῖ ἀπὸ κάπου καὶ φιλοδοξεῖ ἔπειτα μὲ κάποια ἀπάτη νὰ ἀνεβεῖ στὰ ψηλότερα οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ στρώματα τῆς μακεδονικῆς πρωτεύουσας. Ἀλλά, γιὰ νὰ προχωρήσουμε στὴν ἔρευνα, ἀπαραίτητο εἶναι νὰ ἐπαναλάβουμε μὲ λίγα λόγια τὴν ἱστορία του, διερευνώντας ταυτόχρονα καὶ τὶς σχέσεις τῶν διαφόρων περιστατικῶν τῆς μὲ τὴν πραγματικότητα.

Ὁ συγγραφέας τῆς «Στρατιωτικῆς ζωῆς», συνυπηρετοῦσε μὲ ἓνα συναδέλφου, καὶ αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἀλύτρωτη Ἑλλάδα, τὸν Μανόλη ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, μὲ τὸν ὁποῖο δὲν εἶχε ποτὲ τύχει ὡς τότε ν' ἀποκτήσει στενώτερες σχέσεις. Ὁ Μανόλης ἐκτελοῦσε τὰ καθήκοντά του μὲ ἀκρίβεια, χωρὶς δυσφορία καὶ χωρὶς μεμψιμοιρία, ἀλλὰ ἦταν μελαγχολικὸς, ἀπέφευγε τὴ συναναστροφή μὲ τοὺς συναδέλφους του καὶ γενικὰ παρουσίαζε ἓνα ἀλλόκοτο χαρακτήρα, σὰ νὰ ἔκρυβε κάτι, ἓνα μυστικόν. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος, ὁ τόσο παράξενος καὶ σιωπηλός, ἔλυσε ὡστόσο κάποια μέρα τὴ γλώσσα του, ὅταν σὲ μιὰ μετακίνηση τῆς μονάδας του στὴν Ἀταλάντη ἔτυχε νὰ μοιραστεῖ μὲ τὸν συγγραφέα τὸ ἴδιο κατάλυμα καὶ τὸ ἴδιο γεῦμα. Τὸ καλὸ κρασὶ τὸν ἔκανε ν' ἀνοίξει τὴν καρδιά του στὸν συναδέλφου του. Τοῦ εἶπε λοιπὸν πὼς ὁ πατέρας του, ὁ κύρ Γιώργης, ἦταν Καρπενησιώτης πού εἶχε ἐγκατασταθεῖ στὴ Θεσσαλονίκη, πληροφορία πού πρέπει νὰ εἶναι ἀληθινή, γιατί τὸ γεγονός τῆς ἐγκαταστάσεως Καρπενησιωτῶν καὶ Ἀγραφιωτῶν στὴν πόλη τοῦ Θερμαϊκοῦ καὶ στὰ περίχωρά της δὲν ἦταν ξένο πρὸς τὴν πραγματικότητα, ἀφοῦ στὴν περιοχὴ τῶν Ἀγράφων ἢ ληστεία ἀποτελοῦσε ἐπὶ αἰῶνες ἐνδημικὴ ἀρρώστια καὶ ἀνάγκαζε πολλοὺς κατοίκους τῆς ν' ἀποδημοῦν σὲ ἄλλα μέρη τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας¹. Ὁ κύρ Γιώργης δὲν φρόντισε νὰ μάθει γράμματα στὰ παιδιά του, 3 ἀγόρια καὶ 2 κορίτσια, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τους τὰ ἔμαθαν, ὅπως μπόρεσαν. Ἔτσι ὁ Μανόλης, πού στὰ δεκαπέντε του χρόνια ἔγινε τσιμπουκτσῆς τοῦ δεσπότη, τὰ διδάχτηκε ἀπὸ τὸν καφετζῆ του. Ὑστερα ὅμως ἀπὸ δύο χρόνια, ὅταν ἦλθε νέος δεσπότης ἀπὸ τὴ Σμίτη (ἀσφαλῶς ὁ συγγραφέας ἐννοεῖ τὴ Νικομήδεια, τουρκ. Ismit), ἔφερε ἀπ' ἐκεῖ ὄλους τοὺς δικούς του ἀνθρώπους κι ἔτσι ὁ Μανόλης βρέθηκε χωρὶς δουλειά. Τότε ἔκαμε τὴ γνωριμία ἐνὸς Ἀγγλου πού «πέσας τίς ἡξεῖρει πὼς εἰς τὴν Θεσσαλονίκη» συνεργαζόταν μὲ τοὺς Ἑβραίους, ἔκα-

1. Βλ. Ἀνώνυμου, Ἱστορικὰ σημεῖωματα, ΔΙΕΕ 2 (1885-1886) 111-112. Βλ. καὶ Ἄπ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, Θεσσαλονίκη 1976, τ. 2, ἐκδ. Β', σ. 426, τ. 4, σ. 205. Τοῦ ἀυτοῦ, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας, 1354-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 143.

νε μιὰ μικρὴ περιουσία καὶ πήρε γυναίκα μιὰ Ναουσαία, μετὴν ὁποία ἀπέκτησε δύο ἀγόρια, τὸν Τζάρλ καὶ τὸν Τζάκ. Καὶ ὅταν ὁ πατέρας του πέθανε, τοὺς ἄφησε τῇ φιλίᾳ τῶν Ἑβραίων, 6 ἀσημένια κουτάλια καὶ μιὰ σκλάβα Μεσολογγίτισσα, ποὺ τὴν εἶχε ἀγοράσει στὸ παζάρι τῆς Θεσσαλονίκης τὸν καιρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Μέσα ἀπὸ τὶς πληροφορίες αὐτὲς τὶς τρομερὰ ἀλλοιωμένες, δὲν δυσκολεύεται ὁ ἱστορικὸς τῆς Μακε-

Εἰκ. 1. Ὁ Barthelemy Edward Ἄββοτ

δοσίας καὶ γενικὰ τοῦ νεώτερου ἑλληνισμοῦ νὰ διακρίνει τὴ γνωστὴ οἰκογένεια τῆς Θεσσαλονίκης Abbot, μετὰ ἀρχηγὸ τὸν Barthelemy Edward Abbot (βλ. εἰκ. 1), ὁ ὁποῖος εἶχε ἔλθει στὴ Θεσσαλονίκη στὰ 1771 προερχόμενος ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη¹. Ἐκεῖ, ὅπως μᾶς λέγει ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς Daniel Edward Clarke ποὺ πέρασε ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη στὰ 1805 ἢ 1806², διατηροῦσε, ὁ μεγαλύτερος ἴσως ἀδελφὸς του, ἐμπορικὸ οἶκο, τὸν ὁποῖον εἶχε γνωρίσει καὶ πολλὰς φορὲς εἶχε ἐπισκεφθεῖ. Ὁ Barthelemy,

1. Βλ. Ἄγγελικῆς Β. Μεταλλινοῦ (Τσιθόμου), Παλαιὰ Θεσσαλονίκη. Εἰκονογραφημένη Θεσσαλονίκη, ἄ.ἔ., 1, σ. 170.

2. Travels in Various Countries of Europe, Asia and Africa, London 1816, Part the Second, Section the Third, σ. 346.

πρὶν ἔλθει στήν Κωνσταντινούπολη καί ἀπ' ἐκεῖ στή Θεσσαλονίκη, εἶχε κάνει 13 χρόνια στή βόρεια Μ. Ἀσία, πιθανόν σέ μιὰ ἀπό τίς ἑλληνικές πόλεις τῆς περιοχῆς, ἴσως ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου τοῦ ἀδελφοῦ του, καί ἐκεῖ εἶχε παντρευθεῖ Μικρασιάτισσα γυναίκα¹. Ἐχοντας λοιπόν ὑπόψη μας τὰ ἀκριβῆ αὐτὰ ἱστορικά στοιχεῖα βλέπουμε ὅτι ὁ Ἄγγλος ἔμπορος *Barthelemy Edward Abbot* δὲν ἦταν «κάποιος» ποῦ ἀπέκτησε κάποια «μικρὰν κατάστασιν» οὔτε καί παντρεύθηκε *Ναουσαία*, ἀλλὰ Μικρασιάτισσα. Ὁ *Clarke* τὸν παρουσιάζει στὰ 1805-1806 ἐπιφανῆ Εὐρωπαῖο, «*Gentleman*», ποῦ τὸν ὀνόμαζαν πατέρα τῆς *Levant Company* στή Θεσσαλονίκη, τῆς παγκόσμια γνωστῆς ἀγγλικῆς ἀποικιακῆς ἐταιρείας ποῦ ἔδρα εἶχε τὸ Λονδίνο. Ἐπομένως τὰ ἀναφερόμενα ὅτι ἀπέκτησε «μικρὰν κατάστασιν» ἐκμεταλλεῦόμενος τὴν ἐργασία τῶν Ἑβραίων φορτωτῶν καί ἐκφορτωτῶν, δηλαδὴ τῶν ἀχθοφόρων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δὲν φαίνεται νὰ εἶναι ἀπόλυτα σωστά. Πιθανόν ὅμως συνεργαζόμενος μὲ τὸν ἀδελφὸ του καί ἀντιπροσωπεύοντας τὴν *Levant Company* νὰ κέρδιζε χρήματα χρησιμοποιοῦντας τοὺς Ἑβραίους γιά τὸ φόρτωμα ἢ ξεφόρτωμα τῶν караβιῶν.

Ἄκόμη πιὸ ἀνακριβῆ εἶναι τὰ στοιχεῖα ποῦ δίνει ὁ *Μανόλης* γιά τοὺς γιοῦς τοῦ *Barthelemy*, τὸν *Τζάρλ* καί τὸν *Τζάκ*. Ἡ παλιὰ Σαλονικιά Ἀγγελικὴ *Μεταλλينوῦ-Τσιώμου*, ποῦ δημοσίευσε ὀρισμένες φωτογραφίες τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας *Abbot* καί μᾶς ἔδωσε ἰσχνές εἰδήσεις γιά τὰ μέλη τῆς, γράφει ὅτι ὁ γενάρχης τοῦ κλάδου τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε ἓνα μόνο γιό, τὸν *Φρειδερίκο* καί αὐτὸς πάλι 9 ἀγόρια καί κορίτσια, ἀπὸ τὰ ὅποια πρῶτος ἦταν ὁ *Ροβέρτος* (*Μπάμπης*) καί δεῦτερος ὁ *Τζῶν* (*Τζέκης*, βλ. εἰκ. 2), ποῦ τὸ ὄνομά του μοιάζει κάπως μὲ τὸ *Τζάκ* τῆς «ἱστορίας τοῦ *Μανόλη*». Σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ σημεῖο ἀκριβεῖς καί πολύτιμες πληροφορίες γιά τὴν οἰκογένεια *Abbot* μᾶς δίνει τὸ τελευταῖο δημοσιευμένο ἀπὸ τὸν *Κωνσταντῖνο Βακαλόπουλο* γαλλικὸ χειρόγραφο τοῦ *Frère Rodriguez* ποῦ ἀπὸ τὸ 1888-1942 δίδασκε γαλλικὰ στή Σχολὴ τῶν *Frères de la Congrégation de Saint Français De La Salle*. Ὁ συγγραφέας τοῦ χειρογράφου δὲν μιλεῖ καθόλου γιά τὸν *Barthelemy* οὔτε καί γιά τὸν γιό του *Φρειδερίκο*, ἀλλ' ἀρχίζει τὴν ἱστορία τῶν *Abbot* ἀπὸ τὸ 1825, ὅταν ὁ *Τζέκης*—καί ὄχι ὁ *Τζάρλ*—εἶχε τὴν ἰδέα νὰ κάνει τὸ ἐμπόριο τῶν βδελλῶν², ὅπως γράφει καί ὁ *Σκράδης*. Αὐτὸς ὁ *Τζέκης* ἢ *Τζάρλ* πῆρε στήν ὑπηρεσία του τὸν ἄνεργο *Μανόλη*, ποῦ ὕστερ' ἀπὸ λίγο ἐρωτεύεται τὴ μοναχοκόρη τοῦ προστάτη του, κλέβει τὰ διαμαντικά

1. Βλ. *Henry Holland*, *Travels in the Ionian Isles, Albania, Thessaly, Macedonia, etc., during the Years 1812 and 1813*, London 1815, σ. 312. Βλ. καί *Constantin A. Vacaopoulos*, *Contribution à l'histoire de la colonie européenne de Thessalonique vers la fin du XVIIIe siècle*, «*Μακεδονικά*» 12 (1972) 190-191.

2. Βλ. *Constantin A. Vacaopoulos*, ἔ.α., 12 (1972) 183 κ.έ.

της καὶ προσπαθεῖ νὰ τὴν πείσει νὰ τὸν ἀκολουθήσει, ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἔρχεται πρὸς συνάντησίν του καὶ ἔτσι ὁ Μανόλης φεύγει στὴν Καβάλα καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὕστερ' ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες καταλήγει στὴ Λαμία καὶ κατατάσσεται στὸν ἑλληνικὸ στρατό, στὸν ἴδιο λόχο, ὅπου ὑπηρετοῦσε καὶ ὁ συγγραφέας. Αὐτὴ εἶναι ἡ «ἱστορία τοῦ Μανόλη» ποὺ πλέκεται παρενθετικὰ μέσα στὸ ἔργο του ὡς τὸ ἔνατο κεφάλαιο, τὸ τελευταῖο τοῦ πρώτου τόμου (σ. 100-108).

Εἰκ. 2. Ὁ Τζῶν (Τζέτζης) Ἄββοτ

Ὅτι οἱ ταυτισμοὶ ποὺ ἔκανα παραπάνω εἶναι ἀκριβεῖς καὶ ἀνταποκρίνονται σὲ πραγματικὰ γεγονότα, παρὰ τὶς ἀλλοιώσεις ποὺ ἔγιναν εἴτε ἀπὸ αὐθαίρετες διαστρεβλώσεις καὶ συγκαλύψεις τοῦ Μανόλη εἴτε καὶ ἀπὸ μυθοπλαστικὴ διάθεση ἢ καὶ ἀπὸ ἀδυναμία τῆς μνήμης τοῦ συγγραφέα νὰ συγκρατήσει τὶς λεπτομέρειες ἀσήμαντων γι' αὐτὸν γεγονότων, ἐπαληθεύονται καὶ ἀπὸ μιὰ ἄλλη χαρακτηριστικὴ μαρτυρία τοῦ ἔργου, ὅπου γράφονται τὰ ἑξῆς. «Δέκα ἔτη μετὰ ταῦτα (ἀφότου δηλαδὴ ὁ Τζάρλ πήρε τὸ φερμάνι γιὰ τὴν ἄδεια τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν βδελῶν στὴν περιοχὴ τῆς Θεσσαλονίκης) ἔκτιζε μέγαρον μαρμάρινον εἰς τὴν πόλιν (Θεσσαλονίκη), σταύλους εἰς τὴν ἐξοχὴν διὰ ἐξήντα ἵππους καὶ ἐδάνειζεν εἰς τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν δέκα ἑκατομῦρια γρόσια» (σ. 102). Ὡστε, ἂν οἱ πληροφορίες τοῦ Μανόλη ἔχουν κάποια ἀληθοφάνεια, πρέπει νὰ ἀναζητήσουμε τὴν ἀρχὴ τῆς

ιστορίας, την ύπαρξη του μεγάρου στη Θεσσαλονίκη και την εξοχική του κατοικία με τους στάβλους σε μία από τις εξοχές της. Πότε όμως έγιναν αυτά; Άν λάβουμε υπόψη την πληροφορία του γαλλικού χειρογράφου ότι ο Τζέκης Άμποτ άρχισε το έμποριο των βδελλών στα 1825, τότε το καλλιμάρμαρο μέγαρό του πρέπει να κτίστηκε γύρω στα 1835 και σύγχρονα ή τσως λίγο άργότερα ν' άποκτήθηκε ή άγροικία του με τους στάβλους της για 60 άλογα. Καί αν όλα αυτά έχουν ένα πυρήνα άληθείας, πρέπει να έχουν αφήσει ίχνη στην ιστορία της Θεσσαλονίκης. Πραγματικά ή ανάμνηση των παλιών αυτών μεγαλειών της οικογένειας Abbot έχει διασωθει ζωηρή στην προφορική και γραπτή παράδοση των Θεσσαλονικέων κατοίκων. Συγκεκριμένα οι Άγγλοι περιηγητές Henry Holland και Daniel Edward Clarke, αλλά και ο Γάλλος πρόξενος στην πόλη του Θερμαϊκού πριν και μετά το 1800 E. M. Cousinéry και τέλος το γαλλικό χειρόγραφο του Père Rodriguez μαζί και ή νεώτερη εργασία της Άγγελικής Β. Μεταλλινού (Τσιώμου), Παλαιά Θεσσαλονίκη, Θεσσαλονίκη ά.έ. passim, μάς δίνουν πλήθος από πληροφορίες, που μπορεί να τις βρει κανείς αναλυτικά δημοσιευμένες και κριτικά εξελεγμένες στην παραπάνω μελέτη του Κωνσταντίνου Βακαλοπούλου. Άπό τις ειδήσεις αυτές μαθαίνουμε ότι ή περίφημη άλλοτε άγροικία των Abbot σώζεται ως σήμερα στη θέση Ρετζίκι, θαυμαστό θέρετρο της παλιάς φραγκολεβαντινικής παροικίας της Θεσσαλονίκης, και είναι τώρα κτήμα των Frères de la Congrégation de Saint Français De La Salle, όπου έχει μεταφερθει και εγκατασταθει πιά μόνιμα το όμώνυμο σχολείο· άκόμη ότι το «μαρμάρινον μέγαρον» της Θεσσαλονίκης επίσης διατηρείται στην οδό Φράγκων (που άλλου;) και στεγάζε ως τα τελευταία χρόνια τα Γραφεία του ΙΚΑ (βλ. εικ. 3).

Άλλά και κάποιο άλλο σημείο της «ιστορίας του Μανόλη» αναφέρεται σε πραγματικό γεγονός της ζωής του Τζέκη Άμποτ: ότι ο Άγγλος έμπορος συντηρούσε σε 5 διάφορες συνοικίες της Θεσσαλονίκης ισάριθμες έρωμένες, σε χωριστά σπίτια με έπιπλα και ύπηρέτριες, και πήγαινε πότε στη μία και πότε στην άλλη (σ. 402). Αυτά τα ίδια, κάπως παραλλαγμένα και αναφερόμενα στον πατέρα του, μνημονεύει ο Γερμανός περιηγητής Karl Braun: ότι είχε δωδεκάδες από έμπορικά καταστήματα και τσιφλίκια· «και, όπως λένε οι κακές γλώσσες στη Θεσσαλονίκη, σε κάθε τσιφλίκι είχε κι ένα χαρέμι»¹.

Έπομένως από τη μικρή μας αυτή έρευνα, που την ξεκίνησε ή περιέργειά μου για την άνεύρεση του ιστορικού πυρήνα της «ιστορίας του Μανό-

1. Βλ. Π. Κ. Ένεπεκίδη, Η Θεσσαλονίκη στα χρόνια 1875-1912, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 61.

λη», πού περιέχεται στή «Στρατιωτική ζωὴ ἐν Ἑλλάδι», διαπιστώνω ὅτι πράγματι ὁ συγγραφέας τῆς πρέπει νὰ γνῶρισε κάποιον Θεσσαλονικέα Μανόλη ἢ ἀλλιῶς πὼς ὀνομαζόμενο καὶ ὅτι ἀπ' αὐτόν, τυχοδιωκτικὸ τύπο πὺ κατατάχθηκε στὸν ἑλληνικὸ στρατὸ, ἔμαθε τὴν ἱστορία του ἢ καλύτερα, ἓνα μέ-

Εἰκ. 3. Τὸ σπίτι τοῦ Τζέκη Ἀββοτ

ρος τῆς «ἱστορίας» του πὺ τὴν ἔπλεξε ἔπειτα κατὰ τρόπο μυθοπλαστικὸ στὸ βιβλίον του «Ἡ στρατιωτικὴ ζωὴ ἐν Ἑλλάδι» πὺ δημοσίευσε ἀργότερα στὰ 1870 στή Βραΐλα. Ὑπάρχουν βέβαια μέσα στὴν ἱστορία τοῦ Μανόλη καὶ πολλὲς ἄλλες λεπτομέρειες πὺ ἀφοροῦν τοὺς Abbot, ἀλλ' αὐτὲς ἀποτελοῦν ἄλλα ἐρωτηματικὰ γιὰ τὸν ἱστορικὸ πὺ θ' ἀσχοληθεῖ μὲ τὴ δράση τῆς οἰκογένειας αὐτῆς, τῆς ὁποίας τὰ μέλη ἀνέπτυξαν σπουδαία δράση ὡς πρᾶκτορες τῆς Levant Company στή Θεσσαλονίκη.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Ε. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

RÉSUMÉ

Apostolos Vacalopoulos, Quelques données historiques sur la famille Abbot de Thessalonique dans l'œuvre anonyme «La vie militaire en Grèce».

Dans cet article je m'efforce de dévoiler les vrais noms de quelques personnes, originaires de Thessalonique, qui se cachent sous d'autres noms dans un chapitre d'une autobiographie anonyme qui a paru pour la première fois le siècle passé, en 1870, sous le titre «La vie militaire en Grèce» et dernièrement en 1977 dans une édition critique de mon collègue Mario Vitti. En confrontant les détails donnés dans le chapitre mentionné avec des renseignements historiques contemporains, je démontre que les allusions faites dans cet œuvre se rapportent aux membres de la famille Abbot, établie à Thessalonique, d'origine anglaise et de rite orthodoxe.